

УДК 821.161.3-1
ББК 64 (4 Бєи)
P15

Укладанне і пасляслоўе
Сяргея Кавалёва

Падрыхтоўка польскіх тэкстаў і прадмова
Наталлі Русецкай

Пераклады:
Н. Русецкай, Ж. Некрашэвіч-Кароткай,
К. Камейшы, А. Канпелькі і А. Астраўцова

Мастак
Ганна Ціханавя

ISBN 978-985-6976-66-0

© Кавалёў С., укл., паслясл., 2011
© Русецкая Н., прадм., 2011
© Русецкая Н. і інш., пераклад, 2011
© Ціханавя Г., мастак, 2011
© Афармленне. ПУП «Кнігазбор», 2011

Nieświeska Safona

Turnieje rycerskie, dworskie intrygi, salony literackie, trubadurzy i bardowie, piosenki o miłości i pięknych damach — to świat bliski i dobrze znany Europie Zachodniej od czasów średniowiecza. W baroku moda na salony literackie dotarła do krajów Europy Środkowo-Wschodniej, życie kulturalne na dworach magnaterii Rzeczypospolitej wypełniło się nową treścią.

Gospodynią salonu literackiego w Nieświeżu była żona księcia Michała Kazimierza Radziwiłła — Franciszka Urszula. Przyszła na świat w Czartorysku na Wołyniu 13 lutego 1705 r. w rodzinie kasztelana krakowskiego Janusza Wiśniowieckiego oraz Teofli z Leszczyńskich. W wieku dwudziestu lat wyszła za

mąż i przeprowadziła do Nieświeża. Tu Pani księżna zorganizowała swój teatr, uporządkowała bibliotekę zamkową, wznowiła działalność drukarni.

Wielbiciele literatury — autorzy oraz słuchacze — spotykali się w pałacu nieświeskim, w którym za sprawą zarówno gospodarzy, jak i ich gości działał jeden z pierwszych salonów literackich. Franciszka Urszula pisała zagadki, wiersze satyryczne, dydaktyczne, refleksyjne i miłosne, listy poetyckie, sztuki teatralne, a nawet traktaty filozoficzne. Książę Michał Radziwiłł prowadził diariusz. Wśród gości warto wymienić pana na Białej i Słucku, rodzzonego brata Michała — Hieronima Radziwiłła, który opisywał polowania i zabawy dworskie w swoich pamiętnikach. Często przyjeżdżali do Nieświeża Radziwiłłowie szydłowieccy: Leon i Anna z Mycielskich, którzy próbowali swoich sił

w poezji okolicznościowej. Odwiedzał krewnych starosta miński Ulryk Radziwiłł, utalentowany poeta i tłumacz. Zdolności pisarskie odziedziczyło również następane pokolenie Radziwiłłów: córka Franciszki oraz Michała Teofila po mężu Morawska sporządziła ciekawe notatki z podróży, syn Leona i Anny — Mateusz Radziwiłł napisał libretto do opery Jana Dawida Hollanda Agatka.

Pani na Nieświeżu wzbogaciła miejscową tradycję o elementy kultury zachodniej. Wraz z modą na wieczory literackie i teatralne księżna przejęła nowe tematy, wątki, gatunki, wprowadziła na scenę teatralną szereg ciekawych kobiecych postaci. W swoich utworach śmiało podejmowała tematy miłosne, podkreślała równość kobiet i mężczyzn. Wiersze księżnej ukazują różne odcienia miłości, która zmienia się pod wpływem czasu i realnych wydarzeń. Jednocześnie zmienia się

sama bohaterka, jej świat wewnętrzny wzbogaca się o nowe doświadczenia.

Zmarła Franciszka Urszula Radziwiłłowa 23 maja 1753 r. w Nowogrodku.

Nieświeska Safona przedstawiła w swoich tekstach skomplikowany świat kobiecych uczuć, nie dziwi więc fakt, że jej głęboko intymna poezja wciąż porusza serca czytelników.

Natalia Rusiecka

Нясвіжская Сафо

Рыцарскія турніры, прыдворныя інтрыгі, літаратурныя салоны, трубадуры і барды, песні пра каханне і прыгажосць дам — свет, блізкі і знаёмы Заходняй Еўропе з часоў Сярэднявечча. У эпоху Барока мода на літаратурныя салоны дайшла і да краін Сярэдняй і Усходняй Еўропы. Культурнае жыццё пры дварах магнатэрыі Рэчы Паспалітай напоўнілася новым зместам.

Адзін з першых літаратурных салонаў дзейнічаў у Нясвіжы. Яго гаспадыняй была жонка князя Міхала Казіміра Радзівіла — Францішка Уршуля. Нарадзілася яна ў Чаргарыйску на Валыні 13 лютага 1705 года ў сям’і кракаўскага кашталяна

Януша Антонія Карыбута Вішнявецкага і Тэафілі з Ляшчынскіх. Ва ўзросце дваццаці гадоў выйшла замуж і пераехала ў Нясвіж. Тут княгіня арганізавала свой прыдворны тэатр, упарадкавала замкавую бібліятэку, аднавіла дзейнасць друкарні.

Салон квітнеў дзякуючы не толькі гаспадарам, але і іхным гасцям. У нясвіжскім палацы сустракаліся аматары прыгожага слова — аўтары і слухачы. Францішка Уршуля пісала загадкі, сатырычныя, дыдактычныя і рэфлексійныя вершы, любоўную лірыку, паэтычныя лісты, п'есы, а нават філасофскія трактаты. Князь Міхал Радзівіл вёў дзённік. Сярод гасцей варта згадаць гаспадара Белай і Слуцку, роднага брата Міхала — Гераніма Радзівіла: захапленні паляваннем і рознымі забавамі ён занатоўваў у выглядзе параднікаў і дзённікаў. Часта наведваліся ў Нясвіж

шыдлавецкія Радзівілы: Лявон і яго жонка, Ганна з Мыцельскіх, спрабавалі свае сілы ў жанры прынагоднай паэзіі. Завітваў да сваякоў мінскі староста Ульрык Радзівіл, таленавіты паэт і перакладчык. Творчыя здольнасці праявіліся і ў наступным пакаленні Радзівілаў: дачка Францішкі і Міхала Тэафіля, у замужжы Мараўская, стварыла цікавыя падарожныя нататкі, сын Лявона і Ганны Мацей Радзівіл напісаў лібрэта да оперы Яна Давіда Голанда «Агатка».

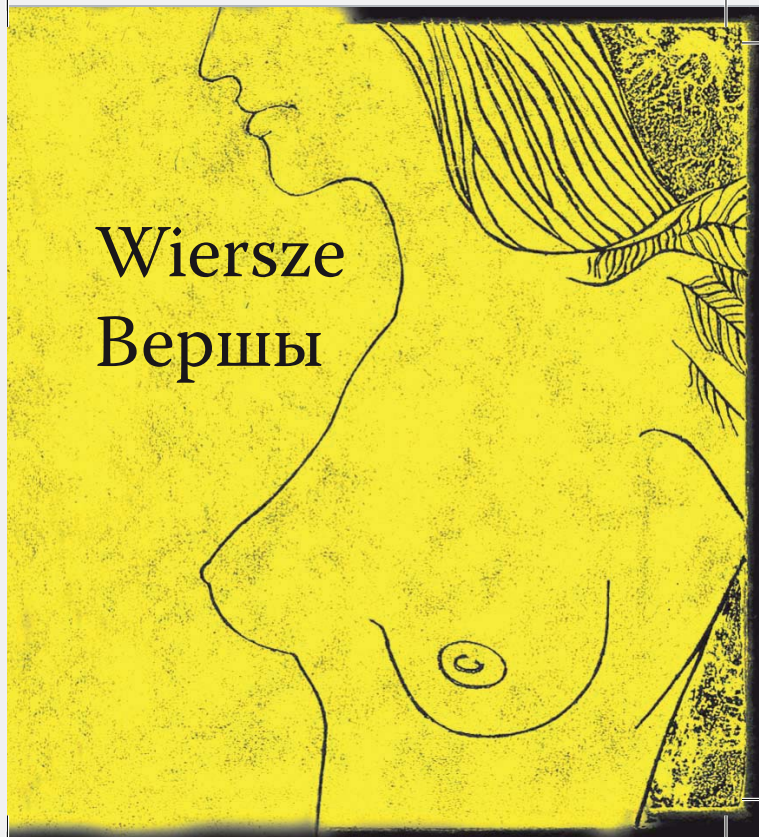
Нясвіжская гаспадыня ўзбагаціла мясцовую традыцыю элементамі заходнееўрапейскай культуры. Разам з модай на літаратурныя і тэатральныя вечары яна пераняла і новыя тэмы, матывы, жанры, вывела на тэатральную сцэну шэраг яркіх жаночых персанажаў. У сваіх творах паэтка смела

ўзнімала любоўную праблематыку, сцвярджала роўнасць мужчыны і жанчыны. Вершы княгіні адлюстроўваюць пачуццё кахання ў ягоным развіцці: яно змяняецца пад уплывам часу, рэальных падзей, адбываецца эвалюцыя самой гераіні, яе ўнутраны свет узбагачаецца новым досведам.

Памерла Францішка Уршуля Радзівіл у Наваградку 23 мая 1753 года.

Нясвіжская Сафо раскрыла ў мастацкіх вобразах свет складаных жаночых пачуццяў і перажыванняў. Не дзіўна, што яе глыбока інтымныя вершы і праз стагоддзі ўзрушваюць і кранаюць чытачоў.

Наталля Русецкая

Raju słodkie wspomnienia

Pierwszych rodziców szczęsne były lata,
A nasze gorycz częstokroć przeplata.
Tam raj miał Adam wesoły wspaniały,
A nam się chwasty i głogi dostały.
Naturą ogród stawiany misternie
Ustawnych fruktów trybut dawał wiernie.
U nas zaś opak jest mozół, jest praca,
A ledwie frukcik w liściu się namaca.
Tam bujne grona, figi i morele,
Ziemia wydaje nie ludzkie fortele.
Tu zaś węgierka choć cudnie obrodzi,
Ledwo się na nią i spojrzeć nam godzi.
Dobre to czasy były dla Adama,
Gdy fruktem Ewa częstowała sama.
Skąpstwo dziś grube Ewami kieruje,
Bo druga fraszki dać nawet żałuje.

Пра рай салодкія ўспаміны

Адам і Ева параю шчаслівай
Жылі ў даліне райскай урадлівай.
А мы працуем цяжка аж да скону,
Не маючы ні радасці, ні плёну.
Там сад натурай створаны цудоўны
Пладамі сакавітымі быў поўны.
А мы сартоў багата хоць разводзім,
У лісці дробны фрукцік ледзь знаходзім.
Там спелі фігі, грушы, абрыкосы,
Зямля радзіла самахоць дзівосы.
А тут венгерка хоць цвіце цудоўна,
Не цешыць добрым смакам усё роўна.
Адама Ева сапраўды кахала,
Салодкай садавінай частавала.
А сёння сквапнасць Евамі кіруе,
Вам іншая ападкаў пашкадуе.

Jaki tam widok nasycił Adama,
Gdy nie krył Ewę ni jedwab ni lama.
Gdzież jento widok miły i wspaniały?
W zazdrosne szaty wszystkie się schowały.
Górnego nieba Jowiszu, mój Panie,
Miej o nas prosim łaskawsze staranie.
Daj Ewy hojne, ludzkie, traktujące,
Fruktów obfitość niedoli cieszące.

Сам вигляд Евы насычаў Адама,
Бо не ўкрываў яе ядваб ці лама.
Дзе сёння гэты юны вобраз цудны?
Схаваў шыкоўных сукняў шэраг нудны.
Юпітэр неба зорнага, мой пане,
Няхай тваё нас суцяшае ззянне.
Пашлі нам Еваў шчодрых і мілосных
І поўныя сады пладоў дзівосных.

Wiersze o miłości

Chciwy Kupido zaostrzywszy strzałę,
Ciągnie Wenerę w przyjaźń poufałe.
Ta mu przeciwna, broniąc skrytej rzeczy,
Mocno się ściska i stateczna przeczy.
W tym rozniewany, a u miłości życzliwy
Impet, opuszcza strzałę od cięciwy.
I gdy do czasu z mierzonego strzela,
Uchybia znaku od miejsc zwykłych wiela.
A uderzywszy o twardniałe sęki,
Lubo zażywa do podjęcia ręki.
Przecież się strzała kruszy i upada,
Gdy impet własny zdolności postrada.
Żałuje Wenus potem po niewoli,
Że mu tych uciech zażyć nie pozwoli.
Lecz gdy Kupido obumiera w sile
Wenus go rada grzebie w swej mogile,

Верш пра каханне

Хцівы Амур навастрыў свае стрэлы,
Цягне ў сяброўства Венеру ён смела.
Тая працівіцца, ўцягвае ў плечы
Шыю, бароніцца, цвёрда пярэчыць.
Тым Купідон, у каханні ласкавы,
Незадаволены і раззлаваны.
Ён з цецівы стрэлы ў гневе спускае
І ў недарэчныя месцы трапляе.
А як пацэліць у дрэва ці камень,
Болей узяць рукі ўгору не ў стане.
Гасне імпэт Купідонаў памалу
З кожнай разбітай стралой ці зламанай.
Потым Венера шкадуе міжволі:
Як магла пешчаў яму не дазволіць?
І калі ён рэшткі сілы губляе,
З радасцю ў лоне яго пахавае,

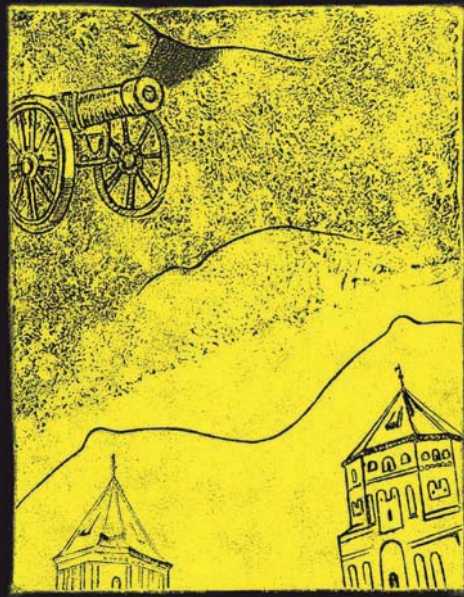

Chociaż ogrzewa i doda ochoty,
Ten przecie w smutek obraca pieśczoły.
To zawsze taka niezgoda przynosi,
Że ta jest sprzeczna, gdy ten o co prosi,
Lub też powolna według onej chęci
Niestałym sercem afekta zasmęci.
Lepiej się zgodzić obu stron na jedno,
Ty będziesz kontent i ona niebiedno.

Там абагрэе, абудзіць ахвоту,
Ён абарочвае смуткам пяшчоту.
Так у нязгодзе заўсёды бывае:
Ён шчыра просіць, яна адмаўляе,
І хоць трымае яго на прыкмеце,
Сэрцам няверным афекты засмеціць.
Лепей згадзіцца абоім адразу
І закаханасцю цешыцца разам.

Opisanie pierwsi białogłowskich

Jest to cud serca, tak mieć uzbrojone
Dwie cytadele obok położone.
Z rubinowymi na nich bastiony,
Erygowane z abrysu Bellony.
Cóż o fortecy rozumieć należy?
Niechaj pretendent choć tysiąc lat leży,
Głodem nie zdobyć, szturmu się nie boi,
Im większy atak, tym mocniejszy stoi.
Wodę ma w sobie moździerz armaty,
Dwie palisady, proch, kule, granaty.
Trzej komendanci, rozum, wstyd i cnota
Na wszelki insult zamykają wrota.
Czasem przez traktat dokazują wiele,
Choć na największą fortece fortele.
A gdy się cekhausz lub arsenał pali,
Wraz do fortecy pretendent wali.

Апісанне персяў жаночых

Гэта цуд сэрца, што дзве цытадэлі
Высяцца поруч сярод чыстай белі,
Ззяюць рубінамі іх бастыёны,
Кшталтам зусім як абрысы Белоны.
Што ж трэба ведаць пра крэпасці тыя?
Іх не здабудзеш аблогамі злымі,
Голаду й штурму яны не баяцца.
Націск мацнець будзе, будуць трымацца.
Маюць ваду дзве вялікіх гарматы,
За частаколам ёсць кулі, гранаты.
Ноччу і ўдзень Розум, Сорам і Цнота —
Тры каменданты — пільнуюць вароты.
Крэпасці маюць сваю таямніцу:
Не прасачыцца у іх праз байніцу,
Толькі калі арсенал запалае,
Хай прэтэндэнт на пажар паспяшае.

* * *

Dwa szturmy razem, oba bez braku,
Do jednego się cisną ataku,
A chcąc uczynić w fortecy dziurę
Z równym orężem rzeźwią naturę.

Zwyczajny zamek w czujny obronie
W tylny i przedni odsiecz da stronie,
Lecz kto najpierwszy zwod swój podniesie,
Rozumiem wkrótce sukces odniesie.

Nie masz tak mocny w tej wojnie straży,
Aby nie wygrał, kto się odważy.
Śmiałość popłaca hazard prawdziwy,
Gdy rycerz walce tej nie leniwy.

Najpierwszy fortel czujne staranie,
Częstym podjazdem atakowanie,

* * *

Штурмы два, і кожны з іх без браку,
Вораг спрытна распачаў атаку,
Падступае да муроў фартэцы,
Мечам дзірку высячы імкнецца.

Замак просты, ў абароне пільны,
Дасць адпор і з пераду, і з тылу.
А хто першы ўзвод свой падымае,
Зразумела, той перамагае.

Не хапае замку моцнай стражы,
Выйграе, хто ўдалы і адважны.
Смеласць у азарт пачне змяняцца,
Як не будзе рыцар ленавацца.

Хітрасць дапаможа ў тым змаганні,
Частыя набегі і старанні,

Szturmy ustawne i broń gotowa,
Potem przez akord, pochlebne słowa.

Pilność mieć trzeba w cichym dozorze
I atakować w pomyślny porze,
Sama się podda forteca snadnie,
Gdy ją sposobność waleczna władnie.

Штурмы ўсцяж і меч напaгaтoвe,
Пoтым камплімент у кожным слoвe.

Ціхім атачыць дaзoрам мeжы,
На атаку выбраць час належны,
І сама фартэцыя, без бою,
Здасца ваяўнічaму гeрoю.

Zagadki

W ciasnym i długim zostaję więzieniu,
Słusznie mię więzią i trzymają w cieniu:
Skoro wychodzę, wraz w oczy uderzę,
Żle o mnie tuszą, zwłaszcza kiedy mierzę,
I lubo wstydu nie mam co się dzieje,
Często gdym goła, to się czerwienieję.
(Szpada)

Dotykam ściśle najskromniejsze damy,
Te mi swą nagość oddają bez tamy.
I aprobują moich sił odwagi,
Wkradam się wszędzie, nie bojąc się plagi.
(Koszula)

Ja początkiem miłości, na końcu umieram,
W połowicy terminu, kończę tym zawieram.
(Litera M)

Загадки

Я сяджу ў цеснай і доўгай вязніцы,
Слушна трымаюць мяне ў таямніцы,
Толькі я выйду — кідаюся ў вочы,
Злую прыгоду заўжды напярочу.
Быць сарамлівай і сціплай не ўмею,
Ды, калі голая, я чырванею.

(Шпага)

Мой дотык не бянтэжыць дам нясмелых,
Правераць моц маю яны ахвотна, ўмела.
І аддаюць мне галізну сваю без скрухі.
Паўсюль крадуся, не баюся аплявухі.

(Кашуля)

Пачынаецца з мяне міласць і маўчанне,
Мае памяць у сабе, мае паміранне.

(Літара М)

Розчатек kochania

Nieszczęśliwą się mogę w terażniejszym stanie
Uznać, gdy mi się dało poznać kochanie.
Jam nie była ciekawa wiedzieć, skąd pochodzi
Miłość, lecz, jak uważam, że się z oczu rodzi.
Gdy człek jakie talenta lub jaki wdzięk tważy
Zoczy, ciągnie ponęta, afekt serce żarzy.

Пачатак кахання

Магу няшчаснаю ў такім, як сёння, стане
Лічыць сябе я, бо ўжо зведала каханне.
Я не пыталася, адкуль да нас прыходзіць
Любоў, але яе пагляд, здаецца, родзіць.
Хто прыгажосць душы і твару заўважае,
Таго спакуса вабіць, сэрца ў ім палае.

* * *

Kto umi czytać charaktery,
Łatwo z oczu ludzkich pojmuje,
Że teraz świat inszy manieri
Rzadko kocha albo statkuje.
Te dziwnej mody ułożenie,
Teżsknoty i pilne wejrzenie
W zuchwałe odmienia zwyczaję:
Mało kocha, lecz częściej łaja.

Te pilne starania i trudy
W łatwe uwikławszy przynęty,
W afektach przeplata obłudy
Imprezy chcąc dojść przedsięwziętej.
W momencie gust, upodobanie,
A potym leniwe staranie.
Porywczy skutek miłość króci,
Dostawszy wzrok z sercem miłość klóci.

* * *

Чытаць характары хто ўмеє,
Той па вачах людскіх пазнае,
Што іншыя цяпер манеры
У свеце, чым даўней бывалі.
Як кветка, мода хутка вяне,
І рэдка млява хто спагляне.
Старыя звычаі знікаюць,
Іх любяць мала, болей лаюць.

Наўкол стараннасць і руплівасць
Змяняюць лёгкія прынады,
Імпрэз вясёлая гуллівасць,
Афекты ўплеценія ў здрады.
Адразу палкія прызнанні,
А потым сумныя спатканні.
Хто хутка мэты дасягае,
Той сэрцам коратка кахае.

Minęły sympatyczne prawa,
Gdzie nie mówiąc ludzie kochali.
Sama gust czyniła postawa,
Gdy miłość oczy pojowali.
Z dozorem pilnej ostrożności
Trwał afekt wspólnej wzajemności.
Z respektem kto się wydał w słowach,
Ten już wiecznie trwał w okowach.

A teraz chociaż utajony
Afekt się w głąb serca zakradanie,
Lub instynkt jest niezwyknięty,
Chociaż nim rozum wcale nie władcze,
Uduzić gwałtem trzeba prawie,
Ażeby nie szwankować w sławie,
A nawet wzrok cofać ciekawy
Dla ujścia krytyk i niesławny.

Минулі даўнія забавы,
Калі кахалі людзі моўчкі,
Плылі паненкі быццам павы,
Лавілі позіркi іх вочкі.
За асцярожнасцю празмернай
Афект хаваўся узаемны.
Хто ж выяўляў пашану ў словах,
Той апынаўся у аковах.

А сёння нават патаемны
Афект, што ў сэрца пранікае,
Ці голас пачуцця прыемны,
Што розум цалкам заглушае,
Душыць даводзіцца і гвалціць,
Павагі ў свеце каб не страціць,
Хаваць вачэй пагляд цікаўны,
Пазбегнуць кпінаў каб нахабных.

* * *

Dziwnie się nad tym krzywda serca żali,
Że jeden pożar dwa polena pali,
Gdy ogień skąpy w podziele,
Mając zapalów tak wiele,
Do jednej się żarzy,
Drugich z boku parzy
Niezmiernie.

Lub się płomienie po bokach zajmują,
Częściej po krajach ognie lawirują.
Palić sobie żywiej tuszy,
Kto swe zapaly naruszy,
Lecz nagle zaleje,
Gdy skutkiem nadzieje
Nasyci.

* * *

Над дзіўнай крыўдай сэрца правіць жалі:
Адзін пажар, а два палена паліць,
І цяжка той агонь дзяліць,
Хоць вельмі добра ён гарыць,
Кагосьці сагравае,
А іншых апякае
Балюча.

Калі агонь лізаць бакі бярэцца
І па краях шугае полымя і б'еца,
Тушы яго, каб не згарэць,
Бо будзеш клопаты з ім мець.
І той яго залье,
Хто зведае твае
Пяшчоты.

Niechże ostrożność ogniów nie gromadzi,
Bo zbyt ni płomień i słabi i wadzi,
Dłuży się tam płomień sili,
Świeci, grzeje oraz mili,
Gdzie ściśle ogniwa,
Wierność serc ogrzewa
Do jednej.

Хто ад агню сябе не адгародзіць,
Таму празмерны жар яго нашкодзіць.
Там полымя гарыць даўжэй,
І свеціць, і цяпло дае,
Дзе крэсіва іскрыць
І вернасці гарыць
Лучына.

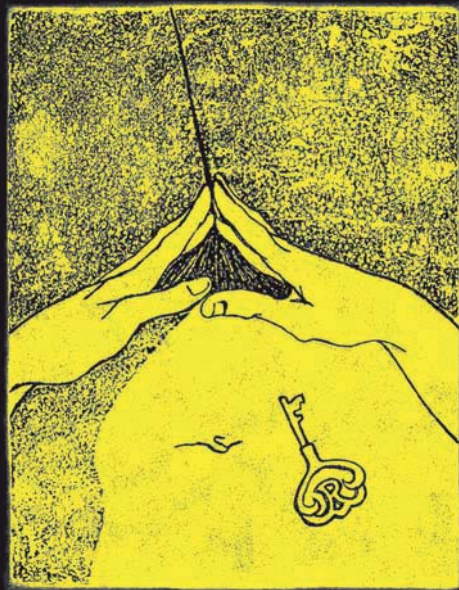
* * *

Serce z rozumem w utarczce ustawnej
Nie dają folgi myśli mej zabawnej.
W tej walce rozum nic nie kochać radzi,
Serce zaś mówi, że miłość nie wadzi.

Dwie tak potężne pasyie w tej wojnie
Każą mi trawić życie niespokojnie.
Skrupuł się złączył z rozumem na szali,
Serce z miłością inszy instynkt dali.

Trudno pogodzić tak waleczne zdania,
Rozum do cnoty, serce do kochania.
Lecz gdy się upór skrycie mocno sili,
Przyłgnie podobno tam, gdzie serce mili.

Góruje bardziej planeta ognista,
Kogo zwycięża miłość oczywista.

* * *

Сэрца і розум ваююць няспынна,
Думкам маім даць не хочуць спачыну.
Лепш не кахаць — раіць розум — і годзе,
Сэрца мне кажа, што міласць не шкодзіць.

Дзве так магутныя пасіі ў войнах
Кажуць цярэць мне мой лёс неспакойны,
Розум з сумленнем кладзецца на шалі,
Сэрца з каханнем другі інстынкт далі.

Цяжка мірыць процілегласць жаданняў,
Розум — да цноты мкне, сэрца — ў каханне.
Як супярэчнасцяў моц узрастае,
Кожны, дзе сэрцу мілей, выбірае.

Дасць перавагу планеце агністай,
Хто пераможаны міласцю чыстай.

Jam nie chcąc z niemi postępować dumnie,
Kocham cnotliwie y kocham rozumnie.

Lecz gdy się na to ostry rozum żali,
Że go z miłością w jednej noszę szali,
Trzeci za karę przyjme na się dekret,
Rozumem taić swych afektów sekret.

Я не хачу выбіраць паміж імі,
Я пакахаю разумна й цнатліва.

Як жа пачне розум жаліцца, быццам
Разам з каханнем на шлях не ўжыцца,
Вынайду кару я ў трэцім дэкрэце:
Розум трымацьме афект у сакрэце.

**Ekскуza na gniew pewnej damy, która się
gniewała o prześladowanie Panem Pacem
starającym się o nią**

Jam rozumiała, że PAX pokój czyni.
Lecz widzę, że mnie dziś przed tobą wini.
Ekskuzuj proszę, wiesz, żem białogłowa,
A po łacinie nie umiem ni słowa.
Już widzę, że PAX «wojna» się tłumaczy.
Niech, proszę, dobroć twoja w tym wybaczy:
Nie rozumiałam, teraz widzę snadnie,
Że nagle Wojna na Pokój napadnie.

**Просьба аб выбачэнні пэўнай дамы,
якая гневалася на праследаванне пана
Паца, які заляцаўся да яе**

Я разумела, *Рах* спакой нам чыніць,
Сёння мяне ён іншым сэнсам дзівіць.
Выбач, прашу мне, я ж белагалова
І па лціне не скажу ні слова.
Цяжка адразу мне было даўмецца,
Што *Рах* «вайною» насамрэч завецца.
Бачу нарэшце, што любой парою
Мір нечакана можа стаць *Вайною*.

Wańkowiczówna

Młoda, swawolna, już by za mąż chciała,
Gdyby od starszych przestrogi nie miała.
Lecz mniej to waży, miła jej ta krasa.
Ciągnie, jak mówią, chęć wilka do lasa.

Ванькавічанка

Замуж дзеўчына — пусці — паляцела б,
Ад старэйшых засцярогі каб не мела.
Невядомая ж краса спакушае.
Кажуць, воўк заўжды на лес паглядае.

Do damy niestatecznej

Za cóż, choć z cnoty ścisłym zakazem,
Tysiąc wzdychaczów przynęcasz razem?
Jednego mężem mogąc mieć w lidze,
Z tak wielką liczbą żyjesz w intrydze.
Pomiarkuj serce, spytaj rozumu,
Jeśli masz honor z galantów tłumu.
Weź na uwagę, wszak wiesz w dekrecie,
Jeden ci mężem stanie na mecie.
Tych zaś tak licznych gromad amantów
Mało jest wiernych, lecz więcej frantów.
Siła przysięgi i słów zaszczytu,
Ale bez prawdy i bez profitu.
Wierz mi, choć szczery do mety ręczy,
Widząc cię z wielą, sam się odstręczy.
Miłość nie cierpi serc podzielonych,
Dopieroż ogniów łatwo wznieconych.

Да нясталай дамы

Гонар замаладу бойся страціць,
Процьму палюбоўнікаў прынадзіць.
Мусіш аднаго назваць ты мужам,
Тысячы ж няхай не ходзяць гужам.
Розум сэрцам хай заўжды кіруе,
Ён тваю цнатлівасць уратуе.
Цяжка выбраць пару і, бяспрэчна,
Страшна лёс з адным звязаць навечна,
А тым больш, калі, здаецца,жны
Мілы, абаяльны і заможны.
Мала верных сярод іх, прыстойных,
Болей франтаў легкадумных, пустаслоўных.
Той, на жаль, хто шчыра пакахае,
З мноства іншых першым адступае,
Ён ні з кім дзяліць цябе не схоча,
Толькі ўсю — сабе, і ў дзень, і ўночы.

Chwyć się mej rady, uskrom zapędy,
Chytrej natury biegłość i zrzędy.
Spuść na wyroki dalsze przejrzenie,
Bóg ci opatrzy postanowienie.

Да маёй прыслухайся парады,
Сціпласці тваёй ён будзе рады.
Дык пусці жыццё па волі Божай,
Мужа выбраць Госпад дапаможа.

Punkta arlekinowi od żony dane

I

Wam mężom dam ja przestrożę,
Gdy się ożenicie.
Te chcecie wziąć przed się drogę,
Wiem że wypełnicie.

II

Z rana się nim ocknie żona,
Nim się porwie z łoża,
Patrz byś pierwszej wstał niż ona,
Zaczął ostrzyć noża.

III

Patrz jeśli ogień wzniecony,
Czy-li już wre woda.
Kawę z mlekiem nieś do żony,
Bo się zerwie zgoda.

Парады, дадзеныя жонкай Арлекіну

I

Вас, мужчын, засцерагаю:
Той, хто ў шлюбe крочыць,
Хай наступны шлях трымае
І з яго не збочыць.

II

Зранку вохне раз сужонка,
Уставаць захоча —
То ўскачы раней за жонку,
Нож вастры ахвоча.

III

За агнём падсочвай жвава:
Кіпень ці віруе?
З малаком нясі ёй кавы —
Згода запануе.

IV

A jeźliby chciała więcej
W luszku się zabawić,
Przynieś jej supy najprędzej,
Byś rzeźwiej mógł sprawić.

V

Jak w południu słońce stanie,
W ten czas tylko jadam,
Jeżeli obrusu posłanie
Nie znajdę, w ten zadam.

VI

Położysz jej co lepszego,
Jakiej chce potrawy.
Życz apetytu smacznego
I wszelkiej zabawy.

IV

Як даўжэй захоча ў ложку
Песціцца, люляцца —
Прынясі ёй супу трошку,
Мусіш паспяшацца.

V

Вось апоўдні — каб не рана —
Толькі есці буду.
Што, абрус шчэ не пасланы?
Ох, задам для спуду!

VI

Ёй — кавалачак найлепшы
Ад любое стравы.
«Смачна есці, — скажаш першы, —
Прыемнай забавы!»

VII

Gdy na stół dadzą szparagi,
Póki nie ochłodną.
To ci dają do uwagi,
Że będziesz stał głodno.

VIII

Pierwsze pije żona zdrowie,
Rynskie pijąc wino.
Choć ona ci pić nie powie,
Stój z wesoła miną.

IX

Gdy mocno się usznuruje,
Zawołaj dziewczynę,
Niech gors jej sztafiruje,
Ma to swą przyczynę.

VII

Як паставяць спаржы свежай —
Пакуль не прастыне,
То не спакушайся ежай:
Есці не павінен!

VIII

Жонка першай чарку ўзносіць
З рымскім санцадарам.
Разам выпіць не запросіць —
Стой з вясёлым тварам.

IX

А насцёбаецца дужа,
То пакліч дзяўчыну:
Хай зусім уп'ецца, дужа, —
Можа, ёсць прычына?

X

U stołu trzeba posługi,
Póki nie zje żona.
Zjadłszy spaceruj czas długi,
Służ jak każe ona.

XI

Gdy się w luszku ogarnie,
Pokaż tę ochotę,
Że do niej wskoczysz nie marnie
Skończysz swą robotę.

XII

Nie odmów jej rozkazowi
W kochanej zabawie,
Bo nie umkniesz kłopotowi
W podrwienej twej sprawie.

X

За абедам стой пры жонцы.
Як наесца сытна,
Аж пакуль не сядзе сонца,
Ёй прыслужвай спрытна.

XI

А да ложка як збярэцца —
Праяві ахвоту:
Скокні да яе пагрэцца —
Скончыш так работу.

XII

Споўні ўсе яе жаданні
У забаве вольнай,
Каб пазбегнуць пакарання
Ў справе паднявольнай.

Wiersze do J.O. Xcia wybierającego się w pole

Bojcie się zwierza, kryjcie się niedźwiedzie,
Straszny myśliwiec jutro na was jedzie.
Różne oręża pobrawszy i bronie
W dzikiej was będzie tropić psami stronie.
Ręka waleczna z żelazną buławą
Co często z samo zwodzi bitwe sławą
Pędzi swe kroki w cieniu leśnej kniei,
Jużeście zwierza zwątpieni w nadziei.
A cóż dopiero zgraja żywej młodzi,
Za którą męstwo i odwaga chodzi?
Przynajmniej teraz pokażą swe dziła,
Że was z nich żadna kula nie chybiła.
W szate niewinnej przybrani odzieży,
Każdy z nich żywym męstwem na was bieży.
Złączywszy kolor nadziei pocieszny,

Верш да Яснавяльможнага князя, які выпраўляецца на паляванне

Бойцеся, лісы, трымціце, мядзведзі,
Страшны знішчальнік на вас заўтра едзе!
Грознай увешаны зброяй, у латах,
Будзе сабакамі гнаць вас зацята.
Славу жалезнаю князь булавою
Сам здабываў часта мужнай рукою.
Зверу гушчар — безнадзейныя спраты,
Безабаронныя воўк і сахаты.
Што спыніць моладзі шал паляўнічы?
Мужнасць адважная ў бой яе кліча.
Спрыт і майстэрства яна так пакажа,
Што аніводная з куль не прамажа.
Зверу ў нябачным адзенні з іх кожны,
Разам — то войска і наступ абложны.
Колер крыві і надзеі пацешнай

Kierują swój bieg i lekki i śpieszny.
Myśliwskiej trąby puściwszy odgłosy,
Na was się twardej szersci zjeżą włosy,
A my świadectwem poprzemy obławę,
Sztuką myśliwską obraszając sławę,
I kilkunastu zabiwszy tułaczów,
Stu zato sobie narobimy łgaczów.
A co sam Xiąże wymyśli z łowami,
Poświadczy łowczy z Abramowiczami.

Бег іх скіроўвае, лёгкі і спешны.
Рог паляўнічы раскаціста трубіць —
Звер сваё футра са шкураю згубіць.
Нам жа засведчыць заместа аблавы
Ўзор паляўнічай навукі і славы.
Дзесяць лясных валацугаў забіта,
Крышку схлусіць — то і сотня нібыта.
Выдумкі князя, прыгоды з мядзведзем,
Нам Абрамовічы з лоўчым пацвердзяць.

Listy do męża

I

Jaśnie Oświecony i kochany Książę,
Z którym mnie miłość w stan małżeński wiąże!
Gdy nas rozdziela kraina daleka,
Nim się widoku me serce doczeka,
Tę sobie ulgę znajduję i radę:
Wyrazić wierność przez liter gromadę;
Lubo w tem trudną zakładam motywę
Oświadczać chęci, tak jak są życzliwe.
Lecz jakimkolwiek sposobem i kształtem,
Serce dyktując, pisać każe gwałtem.
Wierz mi, że mało wszystkich słów komputy
Wynurzyć, jako tęskliwe minuty, —
Bo lubo z mego zniknąłeś widoku,
Przecież mi zawsze stojący na oku.
Bo jeszcze we dnie jakizkolwiek zgoła

Лісты да мужа

I

Яснавяльможны мой княжа каханы,
З кім назаўжды я любоўю звязана!
Часта ў далёкі ты край ад'язджаеш,
Сэрцайка ў смутку маё пакідаеш.
Часу ў чаканні яно не марнуе,
Ліст да цябе акуратна рыфмуе
І якім-кольвек парадкам і кшталтам
Кажэ руцэ натаваць, ледзь не гвалтам,
Шчырыя словы: ў любові прызнанні,
Думкі зычлівыя і пажаданні.
Толькі не выкажуць і параўнанні,
Як па табе я сумую ў расстанні.
Хай немалая нас дзеліць адлегласць,
Бачу твой твар — у вачах тваіх ветласць.
Днём адзіноту шчэ неяк трываю,

Bawią mnie ludzie i jako kto zdoła,
Ale najbardziej miłość ze mną siedzi,
Skoro swą jasność słońce w noc zapędzi:
Wtenczas mi w oczach Twoja postać stoi,
Zwłaszcza, kiedy nas miłość w jedno spoi,
Ustom wzajemne dając całowanie,
Dość, że na jawie słodki smak zostanie.
Lecz otworzywszy z snu mego powieki
I myśląc, jakieś w podróży daleki,
Tak się me serce boi, lęka, trwoży,
Że Twa osoba, myśl o Twej podróży,
Różne przygody miłość w myśl toczy,
Że niezmruczone wlepiam w ścianę oczy
I gdybym z musu nie odpowiadała,
Za niemąby mnie każda poczytała.
Cóż, gdy z rannego ubioru powstanę,
Snu mego nosząc pamięci kochane,
Wszystko, cokolwiek biorę albo kładę,

Розныя людзі мяне суцяшаюць
Ноччу ж, як сонейка ў цемры згасае,
Смутак да сэрца майго падступае
І нараджаюцца мроі-лятункі:
Пешчы, абдымкі ды скрозь пацалункі,
Смак іх на вуснах і ўдзень не знікае,
Нават разлука нас не раз'яднае.
Сон адыходзіць — я зноўку ў трывозе,
Думаю: як ты ў далёкай дарозе?
Сэрца сціскаецца, б'ецца, баіцца,
Я за цябе пачынаю маліцца,
Каб ад нягоды цябе ўратаваці.
Вочы бяссонныя штоночы плачуць.
Каб жа лістоў я табе не пісала,
Як перабыць тады б ноч, я не знала.
Раніца прыйдзе, хоць з ложка я ўстану,
Сон за мной ходзіць, бы прывід з туману.
Што ні крану і за што ні вазьмуся,

To ma niesmaki, nikczemność i wadę.
Najpiękniejszy dzień, jasność i pogoda,
Muzyka, tańce, śpiewanie i moda:
Za nic to wszystko! Osobność mi miła,
Przed nią swe żale miłość wynurzyła.
Niech mi gotują jakie chcą przysmaki,
W ustach to moich gust ma ladajaki,
Żółcią się w gębie ta potrawa staje,
Której kosztuję, albo którą kraję.
Napój z kanaru za nic mi się widzi,
Tak się wszystkim myśl i serce me brzydzi,
Dość, że kto mnie zna — teraz niepoznaną
Widzi, płaczącą albo zadumaną.
Często na Boskie narzekam wyroki,
Że ci tak dłużej pozwalają zwłoki,
Często zaś myśląc, że z Twojej to woli
Twój mnie gust cieszy, a Twój rozrządź boli.
I na cóżem ja ńędzna tak została?

Ўсё недарэчным здаецца мне ў скрусе.
Яснае неба, дзень светлы, пагода,
Музыка, танцы, спяванне і мода —
Што мне да іх! Лепей сяду з самотай,
Ёй пра тугу раскажу сваю ўпотай.
Хай прыгатуюць мне безліч прысмакаў,
Я не адчую прыемнага смаку.
Жоўцю на вуснах мне робіцца страва,
Што ні глыну я, што ні паспытаю.
Ежа і ў думках мне брыдкай здаецца,
Мой улюбёны напітак не п'ецца.
Хто мяне ведаў — цяпер не пазнае,
Слёз палатно мой пагляд засцілае.
Часта на Божы прысуд наракаю,
Што затрымацца табе дазваляе.
Ведаю: справаў ты маеш даволі,
Толькі жыву я як птушка ў няволі.
Што ж ты мяне так надоўга пакінуў?

Chyba, abym Ci dowód jaki dała,
Że gdy kto kocha prawdziwie i wiernie,
To w odległości pędzi wiek mizernie!
A cóż, gdy mi myśl tę rzecz w oczach roi,
Czy się Twe serce dla inszej nie dwoi?
A ja nie lubiąc takiego rozdziału,
Wybijam z głowy ten umysł pomału.
Lecz się nie dziwuj, że to sobie roszczę,
Iż na czas tylko w sercu Twojem goszczę,
Bo znam to dobrze, że nie mogę dłużej,
Tylko, póki mi szczęście i czas służy.
Więc skracam mego wierszu uzalenie,
Bo żyć tak muszę, jak każe przejrzenie.
Wracaj się, proszę, bo ja dożywotnie
Ślubem związa, służę Ci ochotnie.
A teraz piórem wierną kreśląc wiarę,
Te ci ponawiam obietnice stare:
Że pókim tylko rzeźwa, zdrowa, żywa,

Хто табе думку ліхую падкінуў,
Што калі верна хто й шчыра кахае,
То ў адзіноце заўжды прападае?
І прадчуванні мяне непакояць:
Сэрца тваё хоча нехта раздвоіць.
Ды не люблю я падзелу такога,
Думаць сабе не дазволю благога.
Ты не дзівіся, што так разважаю,
Сэрца прымусам твайго не ўтрымаю
І не прадоўжу хвіліны кахання,
Як мне Фартуна спрыяць перастане.
Хопіць, аднак, скаргі ў верш укладаці.
Мушу цярпліва я долю трываці.
Толькі вяртайся, бо я, пажыццёва
Шлюбам звязаная, мару аб новай
Нашай сустрэчы, свае абяцанні
Я абнаўляю ў чарговым пасланні:
Покуль здаровай я буду і жвавай,

Twojam jest żona i służka życzliwa,
Franciszka imię, przezwisko w te słowa,
Żem z *Wiśniowieckich*, dziś *Radziwiłłowa*.

II

Z duszy najmiłsze, jedyne kochanie,
Życia i serca, myśli, zdrowia Panie!
Gdym ci przysięgła małżeńskie ogniwo,
Póki mnie tylko trzymać będzie żywo
Bóg na tym świecie, związek niestargany
Utrzymać pragnę bez żadnej odmiany;
Więc gdy w odległym żyję horyzoncie,
To te litery Pana mego gońcie,
Dajcie świadectwa, że na całym świecie
Równiej miłości nad mą nie znajdziecie:
Niechaj się wierność z tem pochłubi stała,
Że nic miłszego nie ma nad Michała,
Gdyż się z tem będę na wieki szczyła,

Жонкаю буду і служкай рахманай.
Імем Францішка, а прозвішча ў словах,
Што з Вішнявецкіх я, Радзівілова.

II

Найдаражэйшае ў свеце — каханне,
Сэрца, душы і жыцця майго пане!
Вернасць я ў шлюбе табе прысягала.
Толькі б ад смерці мяне ратавала
Божая ласка, наш шлюб беззаганным
Я назаўжды захаваю старанна.
Хоць ад цябе я цяпер так далёка,
Літары гэтыя стануць прад вокам.
Хай жа засведчаць яны, што ніколі
Роўнай маёй ты не знойдзеш любові.
Сэрца аднойчы маё падказала:
Лепшага мне не знайсці за Міхала.
Гонар у гэтым вялікі і сіла,

Że przysięgłego kocham Radziwiłła!
Lecz Twe, mój Panie, jakie sentymenta
Dla tej, co smutnie trawi dni, momenta?
Gdy nas przeciągła droga z sobą dzieli,
Ledwie odbieram list co dwie niedzieli,
Twoja mnie jednak postać konsoluje,
Którą mi miłość przed oczy rysuje,
W malarskiej sztuce, choć nie mam praktyki,
Pędzlem wyrażam wdzięk Twój i wabiki.
Czasem się pilną zabawiwszy myślą,
Gdy mi posturę Twoją w oczach kreślą,
W tym zamyśleniu goniąc się za cieniem,
Znikomy widok chwytam obłapieniem.
Te dzienne moje sprawy i zabawy:
Myśleć o tobie, choceś niełaskawy, —
Czasem zaś ciężko zalawszy się łzami,
Cichemi żal swój wyrażam słowami.
Lecz wolno Tobie, - ja i to przyjmuję,

Што я маршалка люблю, Радзівіла.
Ці ты, мой пане, хоць трохі кахаеш,
Тую, што часта адну пакідаеш?
Сённяя нас вёрсты далёкія дзеляць,
Ліст твой чакаю другую нядзелю.
Кожны дзень мне да самога змяркання
Вобраз твой светлы малюе каханне.
Здольнасцяў я хоць мастацкіх не маю,
Пэндзлем тваю прыгажосць выяўляю.
Часам бывае, што я ў задуменні
Бачу твой цень прад сабой на імгненне.
Я да яго дакрануцца спрабую,
Ды абдымаю прастору пустую.
Дзённыя справы свае адкладаю,
Думаю: што ж пан да нас не спяшае?
І калі сум прыціскае без меры,
Словамі жаль мой цячэ па паперы.
Бог каго любіць, таго і карае,

Kogo Pan kocha, tego i próbuje.
Próbujże jak chcesz, a po próbie długiej
Nie chciej oddalać afektu Twej sługi.
Więc Ty, jedyna pociecho mej duszy,
Bądź pewien, że choć żal mi serce suszu,
Nigdy nieoschła miłość w niem zostanie,
W której chcę umrzeć w poprzysięgłym stanie.
Wyznać to muszę, że kto mnie kaleczy,
Ten mnie uzdrawia, ten mnie zaraz leczy;
Bo jak bez rosy kwiat prędko więdnije,
Tak ja, nie wiedząc, co się z Tobą dzieje.
Dziś mnie zaś słońce ożywia i cieszy,
Gdy twój przyjaciel z listem do mnie spieszy,
W którym z pociechą czytałam te słowa:
«Kocham Francisję» i «Bądź dla mnie zdrowa.»
Ach Ty, mój Panie, z którym moje zdrowie
Na jednej prawie nici i osnowie,
Bo życie moje na tem tylko trwałe,

Кару тваю я рахмана прымаю,
Як жа цярпліва стрываю расстанне,
Узнагародзь мяне, пане, каханнем.
Смутак хоць сэрца самотнае сушыць,
Любасці ён ува мне не загушыць.
Жар пачуцця майму сэрцу так мілы.
Я захаваю яго да магілы.
Мушу прызнацца я: хто пакалечыць,
Той пашкадуе мяне і палечыць,
Як без расы кветка вяне й марнее,
Так без пасланняў тваіх я слабею.
Сонейка сёння мяне ажывіла,
Ліст атрымала я ад Радзівіла,
Дзе прачытала з прыемнасцю словы:
«Франку кахаю» і «Будзь жа здарова».
Ах ты, мой пане, любоў знітавала
Наша з табою здароўе трывала,
Так да тае пары толькі жыву я,

Póki Twą miłość widzi doskonale.
Lecz nie śmiem pisać, lubo mnie żal drażni,
W jakim zostaje smutku i bojaźni,
Gdy mi myśl moja to przed oczy stawia,
Kto raz odmienny, odmianę odnawia,
Rozumiem jednak, że sędzią obrany
Będzie w tem z Ciebie inszym przykład dany:
Administrując sprawiedliwość świętą,
Utrzymasz wiernie przyjaźń raz zawziętą.
Cóżeś upatrzył, o mój Panie, do mnie?
Wszak ci nie służę źle i wiarołomnie,
Ani się z innym bratam społecznikiem,
Choć niepoczciwym szarpią mnie językiem.
Lecz przecie teraz osłabiałej sile
Dałeś radości i pociechy tyle,
Że przy tak wielkim interesów gminie
O pewnym myśleć zacząłeś terminie.
Lecz i ja myślę, i myśl mi to słodzi,

Покуль любоў тваю бачу і чую.
Далей сустрэнеш ты дзёрзкае слова,
Смутак мяне спакусіў адмыслова,
Думку благую ўва мне абудзіўшы,
Што ты ў разлуцы ізноў прагнеш іншай.
Ды спадыяюся, што стаўшы суддзёю,
Будзеш ты прыкладам над грамадою.
Раз абяцаўшы, ты слова не зменіш,
Тое, што злучана, ты не раздзеліш.
Што ж ува мне, пане, злога ты ўгледзеў?
З іншым не баўлюся я на бядзе.
Людзі ж паўсюль непачцівыя ходзяць
І нагаворы ды чуткі разводзяць.
Ты мне, сягодня зусім аслабелай,
Столькі даў радасці так неспадзеўнай,
Што пра вяртанне дадому сур'ёзна
Думаеш ты сярод спраў самых розных.
Мне навiна тая сэрца салодзіць,

Na co wspólna chęć i afekt nasz godzi,
Toczy mi różne przed oczy zabawy
Swywolne Twoje karesy i sprawy.
Nie chcę ja jednak szerzyć się z słowami,
Ani wyjawiać, co jest między nami,
Bo to wiem pewnie, co za myślą chodzi,
Że mała pamięć, wielką chęć rodzi,
Więc pożądaną czekam Twojej woli,
Tyś Panem życia, serca, zdrowia, doli,
Twoje rozkazy są u mnie za prawo,
Które do śmierci utrzymuję żwawo,
I lub w odmiennej cerze i posturze
We łzach ustawnych serce i żal nurzę.
Lecz i w tej minie chcę stanąć przed Panem,
Z drżeniem, bojaźnią, okiem zapłakanem,
I któż inaczej na Trybunał stawa,
Gdy bywa jego przywołana sprawa,
A cóż ja, mając Marszałka za męża,

Хутка жаданне й любоў нас пагодзяць.
І паплылі прад вачыма ўжо з'явы:
Бачу свавольныя нашы забавы.
Толькі цяпер я не выкажу словам
Рэчы, што мець пакрысе будзем дома.
Ведаю добра, што ў думцы схаванай
Зернейка жарсці расце палымянай.
Я не спраціўлюся панскае волі,
Ты гаспадар майго сэрца і долі.
Кожны загад твой я выканаць рада,
Покуль жывая і даць магу рады.
Хоць безупынна і точацца слёзы,
Твар стаўся бледны, як ствол у бярозы,
Кожная жылка трапечы, прад панам
З гэтым трымценнем у сэрцы прадстану.
Ці ж бы інакш на судзе выглядалі
Тыя, па справе каго выклікалі?
Што ж, калі муж мой галоўны маршалак,

Boję się sądu, władzy i oręża,
Gdyś jest Marszałkiem głównym Trybunału
Winszuje szczerze, życzę niepomahu,
Niechaj ci nieba tyle dają siły,
Żeby fatygi zdrowiu nie szkodziły;
Nie mówię więcej, bo wiem Twe sumienie,
Pamiętać będziesz, co Bóg i zbawienie,
A sprawiedliwość szacując nad zbiory,
Bóg Ci da szczęście, sławę i honory.
Przyjaźń też żadna niech Ci nie uwodzi,
Bo ta zwyczajnie omyła i szkodzi,
Lecz to Przyjaciel, Bogacz i Fortuna:
Gdy Boga będziesz mieć za opiekuna.
Wszak nie ode mnie, mój mężu kochany,
Powinieneś być w tem informowany,
Lecz to, co afekt i serce dyktuje,
O to Cię proszę, to rekomenduję.
Teraz się sama pod Twe ściele nogi,

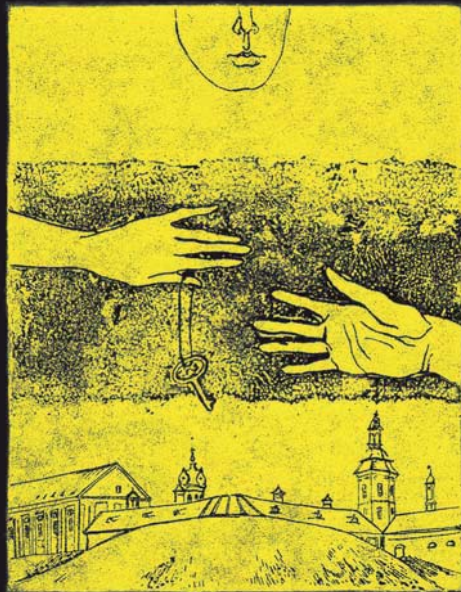
Буду баяцца суду я ці палак?
Шчыра з пасадай цябе я віншую,
Хай паважаюць цябе і шануюць,
Неба дадасць хай трываласці, сілы,
Праца здароўю каб шкод не чыніла.
Розум ты маеш, не страціш сумлення,
Як прыгадаеш, што Бог ёсць збаўленнем.
Ён справядлівасць тваю тым адзначыць,
Што дасць і славу, і гонар, і шчасце.
Хай жа сяброўства цябе не падводзіць,
Можа яно падмануць і нашкодзіць.
Бога прасі быць тваім апякунам,
Даў каб за сябра табе Ён Фартуну.
Любы, даруй, што цябе павучаю,
Моцна сумую і перажываю,
Ды толькі тое паціху пішу я,
Што неспакойнае сэрца дыктуе.
Зараз пад ногі твае я сцялюся,

Tych szczerých liter rzucam komput mnogi,
I ten na siebie dekret w nich feruję:
Własnej dla Ciebie krwi nie pożałuję.
Całuję teraz nie tylko Twe stopy,
Lecz ślady nóg Twych, stąpanie i tropy,
Ten wiersz skracając — a razem z nim łączę,
Że miłość chyba wraz z życiem zakończę.
Toć konsekruje poprzysięgła żona,
Ciałem i sercem z duszą Twą spojona,
Że póki życie, - jednostajnie, wszędzie,
Najniższą sługą, wierną żoną bądźcie,
Franciszka z książąt i księżna w te słowa:
Żem Wiśniowiecka i Radziwiłłowa,
Pierwsze przoduję, bo w panieńskim stanie,
Drugie po mężu, w którym me kochanie.

Шчыраю ў кожным радку застаюся.
Сэрца й жыццё я табе ахвярую,
Ўласнай крыві табе не пашкадую,
Пыл я ўцалую на любых мне стопах,
Кожны твой след на сцяжынах і тропях.
Верш свой закончу я словамі тымі,
Што аж да смерці цябе не пакіну.
Жонкаю вернай і служкай адданай,
Целама з табой і душою звязанай
Быць абяцаю, пакуль безупынна
Точыцца век наш такі хуткаплынны.
Імем Францішка — князеўна й княгіня,
І Вішнявецкая, і Радзівіл я.
Першае мела, была як паненкай,
Маю другое па мужу навек я.

III

Ten tytuł daje Ci żona kochana:
Po Bogu nie mam oprócz Ciebie Pana!
Niespracowaną ręką, sercem, duszą,
I okiem, które lub częste łzy suszą,
Kreślę przysięgę chęci niezmyślonej,
Że kocham Ciebie, choćś oddalony.
Teraz niechaj mnie świadczy ta litera,
Jaki bez ciebie smutek, jaka cera,
Gdyż nie mam cięższej żalu i choroby,
Jak gdy kochanej nie widzę osoby.
Ciebie że kocham, nie tylko z przysięgi,
Której lub oblig wieczny jest i tęgi,
Ale chociażbym i nie żoną była,
Nie innegobym, lecz Ciebie lubiła.
Jakie mam, w sercu uważając, gusta,
Twe czoło, oczy, nos, twarz, brwi i usta, —
Trudno wyrazić, bo w każdym twem tknieniu

Ш

Тытул дае табе жонка кахана:
Ты пасля Бога адзіны мне панам.
Неспрацаванай рукой і душою,
Сэрцам і вокам, засланым слязою,
Я без прымусу табе прысягаю,
Што і ў разлуцы цябе я кахаю.
Хай майго допісу словы засведчаць,
Як без цябе я сумую, як чэзну.
Горшай не ведаю ў свеце хваробы,
Як укаханай не бачыць асобы.
Толькі цябе я кахаць абяцала
І не парушыла слова ні мала.
Нават каб мужам цябе не назвала,
Толькі цябе б усім сэрцам кахала.
Бо так глыбока ў душу мне запалі
Вочы твае, валасы, нібы хвалі,
Позірк твой дзіва які прыцягальны,

Tysiączne wdzięki, w mowie i wejrzeniu.
Chybabydziem rodziła się zwierzem,
Bym się Twem cieszyć nie miała przymierzem,
Alboby życia niegodna i szczęścia,
Żeby się z Twego smuciła zamięcia.
Wybacz mi jednak, — wadę Ci znajduję,
Bo kto z pięknością serca nie stosuje,
Godzien nagany; — a Ty, lub w tej cerze,
Przecie odmiana górę w sercu bierze.
Nie dziwuj że się, co ta pisze ręka,
Wszak wiesz: kto kocha, odmiany się lęka,
I to wiesz: że Ci radzi przymawiają,
Co choć odlegli, a wiernie kochają.
Zwyczajna to jest białogłowska wada,
Że sama jedna kochaną być rada, —
A ja w tej liczbie mając Cię za Pana,
Inszego nie chcę w ten komput kompana.
Tem bardziej mnie sny trapią i mordują,

Вусны прыгожыя, твар абаяльны.
Мусіла б зверам на свет нарадзіцца,
Каб прыгажосці тваёй не здзівіцца.
Шчасця й жыцця я не вартай бы стала,
Каб я з замужжа свайго бедавала.
Ды не бывае людзей без заганы,
Доўгім расстаннем наносіш ты раны
Сэрцу майму, так яно разважае:
Пэўна, да іншае ён забягае.
Ты не здзіўляйся, што смела пішу я,
Зрады тваёй прычакаць не хачу я.
Думка, аднак жа, мне сэрца вярэдзіць:
Трэба нясталасць тваю папярэдзіць.
Гэта закладзена ў сутнасць жанчыны:
Хочам адзінай мы быць у мужчыны.
Я ў гэтай лічбе цябе маю панам,
Іншага мне не патрэбна кампана.
Сны пачалі мяне больш непакоіць,

Które mi różną postać wystawują;
Więc i dzisiejszy, choć cokolwiek minę,
Wyrażę swojej bojaźni przyczynę.
Znużonym myślom pozwoliłam tyle,
Żeby odpocząć spracowanej sile,
I przed poduszką czyniąc narzekania,
Do spokojnego zabieram się spania.
Ale nieskoro ukojone myśli! —
Aż się przed oczy sen takowy kreśli:
Że się z Twem sercem pieści moja ręka,
Ćałuje, ściska, przytula i nęka,
Wtem zazdrościła przychodzi kobieta,
«Czyje to serce?» surowo się pyta,
I choć się ręka, myśl, ciało opiera,
Gwałtem mi zdobycz z mej ręki wydziera.
Osierocona, obudziwszy oko,
A uważając taki sen głęboko,
Nieraz mi na myśl i postać przychodzi,

Хочацца добрае нешта прымроіць,
А не благое. Адкіну дэталі
І раскажу пра свае хваляванні.
Стомленим думкам пад вечар заўсёды
Я дазваляю хвілінку свабоды.
Перад падушкаю панаракаю,
Потым куды спакайней засынаю.
Ноччу жахлівыя родзяцца з'явы,
Сон яшчэ горшы бывае ад явы:
Сэрца тваё я ў далонях трымаю,
Пешчу, цалую яго, прытуляю,
Раптам зайздросніца збоку ўзнікае,
«Сэрца чыё ў цябе?» — грозна пытае.
Рукі мацней вакол сэрца сціскаю,
Ды незнаёмка мой скарб выдзірае.
Асірацелая ў страху прагнуся,
Усхваляваная, больш не кладуся.
Цені драпежніц да рання вандруюць,

Czy na Twe serce kto inszy nie godzi.
Lecz Ty, mój Panie, pilnuj swej zdobyczy,
Szczęśliwa wolność, niż stan niewolniczy.
Miłość małżeńska nie jest to niewola,
Gdzie jedno ciało, myśl, serce i wola.
Wszak wiecznym węzłem przysięga nas wiąże,
Tyś mój obrońca, pan, opiekun, książę,
A ja niech nad tym tytułem dziedziczę,
Że się z najniższych sług najniższą liczę,
A tym zaś życzę, niech marnie pogina,
Którzy najmniejszej odmiany przyczyną.
Lecz Ty bądź pewny, że ja choć daleka,
Żadnego nad Cię nie widzę człowieka,
Nikt mnie od ciebie wiecznie nie rozłączy,
Ni czas, ani śmierć, choć życie zakończy,
Choć ciało umrze, pamięć będzie żyła,
Że w świecie żona wierniejsza nie była.
Lecz żadna miłość nie jest bez zapłaty:

Што на мужчынскія сэрцы палююць.
Любы мой пане, пільнай свайго скарбу:
Лепей жыць вольным, чым быць падуладным.
Шлюбнае шчасце — не гвалт, не няволя,
Тут на дваіх адно цела і воля.
Вечным вузлом хай прысяга нас вяжа,
Ты абаронца, і пан мой, і княжа.
Тытул успадчу, якім ганаруся:
Я найніжэйшай са служак лічуся.
Тых жа, хто нас раз'яднаць пажадае,
Марная смерць хай адразу спаткае.
Я засталася, ты з'ехаў далёка,
Іншых не бачу мужчынаў навокал.
Нас не разлучыць ні час, ні прастора,
Смерць разальцеца між намі, як мора,
Памяці ветразь на ім застанецца
Кшталтам жаночага вернага сэрца.
Іншае мне не патрэбна аплаты,

Ja nie chcę sumy, choćeś w nie bogaty,
Bo choćby chodzić o żebranych chlebie,
Nikogo nie chcę i nic oprócz Ciebie.
Ty mój zysk, szczęście, Ty moja fortuna,
Ciebie samego mam za opiekuna,
To dar mej doli: słuchać, co Pan każe,
Którego rozkaz z życiem Mojem ważę.
Temże mi mytem zapłać me zasługi,
Którym przysięgłe zwykle płacisz długi,
Tym obowiązkiem, że póki świat światem,
To żadnym ze mną nie pójdiesz rozbratem,
A jeżeli zaś z czasem i śmierć chciwa
Weźmie ci żonę, która tak życzliwa,
Niech za zasługi taki mam zarobek,
Abyś w te słowa napisał nagrobek:
«Tu wizerunek Prawdy i Wierności,»
«Pod tym kamieniem ciśnie swoje kości,»
«Tu leży żona, która póki żyła,»

Грошай не прагну, хоць ты і багаты,
Хлеб пагаджуся я есці жабрачы
Толькі цябе каб, каханы мой, бачыць.
Ты маё шчасце, фартуна, багацце,
Ты апякун мой, ты пан мой і браце.
Дар маёй долі ёсць слухацца пана,
Што загадаеш, зраблю паслухмяна.
Ты адплаці мне той самай манетай,
Паабяцай, покуль свет стаіць светам,
Нашае ты пачуццё не абразіш,
Ты не пакінеш мяне і не здрадзіш.
А калі смерць забярэ ад Міхала
Жонку, якая так шчыра кахала,
То ўзнагародаю будзе мне шчырай
Гэткі надгробак над сціплай магілай:
«Тут спачывае ўзор праўды і цноты,
Камень навекі прыціснуў кляйноты.
Тут ляжыць жонка, яна ва ўсім свеце

«Nad nią wierniejsza na świecie nie była.»
A dla mnie dosyć pochwały i chluby,
Że przy skończeniu życia mego zguby,
Každy przeczyta rytowane słowa,
Że wierna żona i Radziwiłłowa!
Teraz, mój Panie, póki dusza w ciele,
W martwym mnie grzebie postaci popiele,
Niechaj się godzi rzetelną wymową
Przyznać, żem zawsze wierną białogłową,
Więcej zaś nie chcąc oka fatygować
Twego, choć miłość znajdzie, co drukować,
Więc się nie szerzę, tylko to rysuję,
Że Pana mego pod stopy całuję,
Jeżeli zaś chcesz wiedzieć moje imię,
Wiem dobrze, że jest u Ciebie w estymie,
Więc go pamiętasz, — co zaś jak się zowie,
Ten ci nagrobek napisany powie.
Ten u nie tytuł, ta u mnie pochwała,

Самаю вернаю будзе й па смерці».
І для мяне дастаткова той славы,
Што калі смерць перапыніць забавы
Дзён маіх, кожны пабачыць тут словы:
«Верная жонка» і «Радзівілова».
Зараз, мой пане, душа мая ў цэле
Жыць мусіць, быццам анёл у касцеле,
І прымірыцца з той праўдай суровай,
Што буду вернай я белгалавай.
Больш не жадаю стамляць твайго вока,
Словы ў душы я схавваю глыбока.
Толькі дадам акалічнасць такую,
Што ўладару свайму стопы ўцалую.
Ведаць захочаш імя маё, пане,
Хай Ваша Мосць тады ў сэрца загляне —
І прыгадае. Як зваць мяне, княжа,
Гэты надгробак заўсёды падкажа.
Тытул без прозвішча б свой напісала:

Że mam za pana i męża Michała,
Ta moja chluba, żem z sług sługa niska,
I to mój zaszczyt, chociaż bez nazwiska.

IV

Pierwej, przyznam się, kiedyś się oddalił,
List się na ulgę uskarżał i żalił.
Teraz zaś ledwo rękę po papierze
Włóczę, i to z tem, że cię kocham szczerze.
Łzami zalana tłumaczy powieka,
Jak żyje sługa od Pana daleka,
A czas przeciwnik przysięgłej miłości,
Godzinę rokiem snuje w odległości.
Jużby podobno łzy zdrojem płynęły,
I gdyby można, rzeczny by kurs wzięły,
A jabym na nich sama płynąć chciała,
Ażebym dowód miłości swej dała.
Dzień, który w żalach innych cieszy ludzi,

Маю за pana і мужа Міхала,
Я толькі служкай ніжэйшай завуся,
Гэтым хвалюся я і ганаруся.

IV

Толькі ты з'ехаў, пісалася лёгка,
З часам цяжэйшым рабілася пёрка.
Сёння я ледзьве руку падымаю,
Ды не пісаць не магу, бо кахаю.
Час, як сапраўдны праціўнік каханья,
Вечнасцю робіць гадзіну расстання.
Скажуць хай слёзы на змучаным воку,
Як жыве служка ад пана далёка.
Хай бы вачэй дзве салёных крыніцы
Сталіся рэчкай пад вербаю ніцай.
Я б і сама па рацэ той паплыла,
Каб даказаць, што любоў не астыла.
Людзям нясе дзень і радасць, і сонца,

Do tem większego lamentu mnie budzi,
A objaśniwszy miejsce, gdzie Pan bywa,
Pamięć mi wznawia a serce wyrыва.
A cóż, gdy nocne zasępią promienie
Słoneczną jasność! Ach jakie wspomnienie,
Gdy na wczas składaм głowę на poduszkę,
Niesmaczny mi sen różną czyni wróżkę,
To raz wesołą twarz stawia i toczy,
Uśmiechające prezentuje oczy;
Drugi raz smutną rysując posturę,
I twarz wybladłą, i oczy ponure,
Ja zaś, choć inni wspanak sny eksplikują,
A mnie tak dobre, jak i złe turbują,
Żyzność на żале tłumacząc, a smutek
Na tak zły, jako i pierwszy sen, skutek...

Мне — плач на лямант змяняе бясконцы.
Месцы, што ў памяці з панам звязаны,
Ў сэрцы жывуць нібы свежыя раны.
Ноч абуджае ўспаміны, і цені
Гасяць свядомасці дзённай прамені,
Хоць на падушку кладу галаву я,
Сон не суцішыць мяне, а ўсхваляе:
Раз бачу твар твой вясёлы і светлы,
Вочы смяюцца і позірк прыветны.
Іншы раз зменіцца ўсё абсалютна:
Вочы панурья, твар бледны, смутны,
Нехта спрабуе хай сны растлумачыць:
Добра каханага сумным пабачыць,
Дрэнна — вясёлым, а мне так ці гэтак,
Ноччу прачнуся і думаю, дзе ты?..

* * *

Ej żal, żal niepomąłu wspomnienie twego oddalenia,
Nikommu się nie powierzam, kędy swą tęsknotę
zmierzam,

Łzy kryję.

A lubo żyję skromnie, kocham nieprzytomnie,
Jednak mie myśl zawsze nęci, mieć cię w sercu
i w pamięci,

Póki żyję.

Bądź wzajem stateczny przez afekt skuteczny,
Który niech się tym zakączy, że go zły czas
nie rozłączy

Nawieki.

Pospiesz się w powrocie, najdziesz zysk w obrocie,
W odległości czy obecnie ciebie kocham statecznie
I będę.

* * *

Эй, жаль, жаль вялікі, як згадаю, што ты
ад'язджаеш.

Не адкрыюся нікому, я сумую пакрыёма,
Плач таю.

Застаюся хоць адна я, ўсё ж кахаю апантана,
Абяцала на каберцы мець цябе заўсёды ў сэрцы,
Як живу.

Будзь і ты мне верны, ў пачуцці нязменны.
Тых жа, хто моцна кахае, хай злы час не раз'яднае
Праз вякі.

Паспяшай вяртаннем знішчыць смак расстання,
Хоць колькі б я ні чакала, аднаго б цябе кахала
Назаўжды.

Wiersze do J.O. Xcia Jmci

Tamuj swe žale, gdy swe składam prośby,
Niemiej serca tak żwawego.
Bardziej się boję łask straty, jak groźby
Zrazić Pana łaskawego.

Łagodny humor przystoi,
Więc niech się gniew twój ukoj,
O który żona tak stoi.

Верш да Яснавяльможнага князя Ягамосці

Просьбам маім не спяшай адмаўляці,
Прэч выкінь з сэрца мізэрнасць,
Больш тваю ласку баюся я страціць,
Чым Боскі дар — міласэрнасць.

Мецьмеш настрой ты лагодны
Гнеў свой суцішваць раптоўны,
Бо жонцы ён не ўсёроўны.

Wiersze narzekający na małżeństwo

I

Daremno człowiek tuszy sobie szczęście,
Darmo się śpieszy z wolności w zamęście.
Zła doba do tej przyprowadza toni,
Że chociaż szlubny mąż od żony stroni.
Ja żem próbantka szczerze perswaduję,
Że stan małżeński nie zawsze smakuje.
Moment słodczy, lecz na całe życie
Opłaczę miłość i afekt obficie.
Zdrada tak górę nad małżeństwem wzięła,
Żeby ją rzadką zdradzona pojęła.
Tak te nikczemne amory u świata
Wraz szczęścia króćą długoletnie lata.
Ja żem przysięgła i teraz ślubuję
Że równy afekt zawsze dotrzymuję
Kocham i lubom często niekochana

Вершы з нараканнем на замужжа

I

Дарма мы шчасце трацім, нібы золоты,
Дарма ўцякаем з волі ды ў цяніцы.
Жыццё часцей да той схіляе тоні,
Дзе шлюбны муж для жонкі як старонні.
Мяне, замужнюю, хай маладосць пачуе,
Бо шлюб таксама не заўжды смакуе.
Стан насалодны, надта ён часовы,
Чужымі стануць ласкавыя словы.
Каханне ўрэшце перакрые здрада,
Падманутая мужу ўжо не рада.
Пайшлі амуры і пагаслі святы.
А хто няшчасны, той хіба багаты?
Я ж некалі у шлюбе прысягнула
Кахаць, а колькі б летаў ні мінула.
Хоць часта некаханаю бываю,

Miło odebrać wzgardę od kompana
Lecz proszę niechaj choć z raz profituje
Z miłości męża co mię kontentuje
Bo jeśli w takiej pędzę życie dobie
Kocham bom spólnie poprzysięgła tobie.

II

Ej, jak się często na swym zdaniu zwodzi,
Kto swe nieszczęście nadziejami słodzi.
I jam próbantka zawodu tego
Nie znam na świecie co jest miłego,
Bo lub w momencie dyzgusta cubruje,
Tym większe jeszcze niesmaki gotuje,
A kto się chwyta takiej słodyczy,
W każdą godzinę niewdzięki liczy.
Ej, cóż ja winna, Fortuno, tobie,
Że dajesz ciężkość mojej osobie?
Gdym rozumiała mieć wielkie szczęście,

Пагарду нават з любасцю прымаю.
І хоць мяне не кожны разумее,
Дарую я, як дараваць умею.
І што б там у жыцці нас ні спаткала,
Кахаю, бо аднойчы прысягала.

II

Я часта тых людзей не разумею,
Хто і ў няшчасці цешыцца надзеяй.
Даруйце і паверце мне, кабеце,
Не ведаю я добрага на свеце.
Да смаку, што аднойчы ўпадабаш,
Ты з цягам часу інтарэс губляеш.
Хто пакаштуе слодычы, той потым
Адчуе непазбежную гаркоту.
І што, Фартуна, я табе зрабіла,
Чаму мяне ты гэтак неўзлюбіла?
Калі замужжа часам тым прыспела,

Widzę jest dyzgust idąc w zamęcie,
Ale cóż czynić trzeba konsolować
Serce, bo szczęście nie może wiekować.
Jak prędko tylko ułowi w sidła,
Wnet mu się widzi miłość obrzydła.
Ja lubo sobie miłości nie brzydzę,
Jednak za miłość wzgardę tylko widzę,
Byle się jedno władzy dostała,
I ślubna miłość bywa nietrwała.

Шчаслівай быць я ў шлюбе захацела.
І тут мяне чакала недарэчнасць:
Не можа шчасце жыць у сэрцы вечна.
Хвіліны хуткацечныя у жарсці,
За міласцю спяшаюцца напасці.
Я не растраціла яшчэ пяшчоты,
Ды мне ў адказ на дабрыню — згрызоты.
Расчараванне ўсюды напаткала:
Была і ў шлюбе радасць нетрывалай.

* * *

Nieszczere afektów odmiennych zabawy,
Oziębłe miłości dowody
Dla uszczerbku tylko honoru, dla sławy
I dla płóchej jakiejś nagrody.
Z początku parole, przysięgi,
Oblig, iuram erit tęgi,
Lecz po małej chwili,
Lub się gwałtem sili,
Miłość i nadzieja omyli.
Wejrzenie w serce okiem pozierało.
W odrzuconej kryje źrzenicy
Ślady, w które pilnie krokiem się zbliżało.
Późno dążę do tajemnicy.
Momenta w tęskliwym dozorze,
Postura w posępnym humorze,
Skwapliwe starania

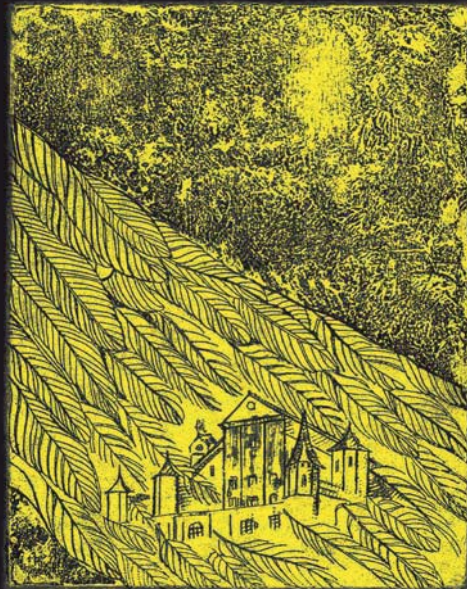
* * *

Няшчырыя зменных афектаў забавы,
Праявы любві прахалоднай,
Праз іх ты пазбавішся гонару й славы,
Але ўзнагароды — ніводнай.
Спачатку прыгожыя словы,
І ўсе *быць законным* гатовы.
Хвіліна мінецца —
І друз застанецца,
Бо вера ў любоў разаб'ецца.
Самотнае сэрца наскрозь працінае
Пагляд, які ў зрэнках хавае
Сляды пачуцця, што так хутка мінае,
Чужых таямніц не трымае.
У сумным трываеш дазоры,
Застаўшыся ў подлым гуморы,
Бо ўсе спадзяванні,

I upodobania
Odmienia zdrada kochania.

Nie kredytuj żadna, życzę z doświadczenia,
Choć kto licznych przysięg zażywa,
Zawczasu sekretem cofaj w głąb westchnienia,
Bo rzadko miłość jest prawdziwa.
Na ujmę sławy i honoru
Najczęściej chce nabyć faworu,
Lecz skoro dostanie,
Ogłosi w odmianie,
Że gwałtem ciągniesz w kochanie.

Głoszę to z praktyki łez nieususzonych,
Które mi honor taić każe,
Doznawszy w cenzurach zrad niewyliczonych,
Za nic sobie dziś szczęście ważę,
Lecz w męznym chcę skonać proficie,
Oddaję Bogu krótkie życie

Твае ўпадабанні
Змяняюцца ў здрады кахання.

Дзяўчо, не спяшайся ніколі аддацца,
Якіх не пачуеш прызнанняў.
Твайму пачуццю лепш дачасу схавацца,
Падманным бывае каханне.
Хто гонар згубіць не баіцца,
Ды марыць адно — прытуліцца,
Цябе спакушае,
А сам абвяшчае,
Што дзеўка любіць прымушае.

З уласнага вопыту ведаю гэта,
Ліць слёзы не маю намеру.
Зазнала ў жыцці я боль здрады нясцерпны,
І ў шчасце я сёння не веру.
Хоць мела я долю ліхую,
Ўсё ж Небу свой век ахвярую,

Dla niebieskiej chwały.
Rzucam te zakąły —
Bóg tylko w szczęściu doskonały.

Пакіну для славы
Я свет неласкавы —
Адзін толькі Бог дасканалы.

Użalenie się

Gdyby przynajmniej w nieszczęśliwej doli
Mogłam wyrazić, jak mię serce boli.
Cóż gdy mi honor milszy niżli życie,
Dla niego łzami oblewać się skrycie
Wolę, niżeli podpadać censurze
Lub też w jakowej zostawać presurze.
Jako zaś Bóg jest wszystkiego obrońca,
Przyprowadzi mię do dobrego końca.

Жальба

Каб я магла панаракаць на долю,
Сказаць, з якім жыву на сэрцы болем,
Ды за жыццё мне гонар даражэйшы,
Таму самотны плач мне будзе лепшым,
Чым падпадаць уціску ці цензуры,
Чым спачуванні слухаць мне і бздуры.
Ты ўсіх ратуеш, Пане, без прычыны,
Пачуй маленні ціхія жанчыны.

Posłowie

Kiedy ukończyłem układanie tomiku liryki miłosnej Franciszki Urszuli Radziwiłłowej *Album nieświeski*, przeżyłem prawdziwy szok estetyczny. Nie mogłem bowiem uwierzyć, że mam przed sobą autentyczne, wybrane z rękopisów, wiersze z XVIII wieku, przetłumaczone na język białoruski, że nie jest to mistyfikacja, genialna zabawa współczesnego poety w «literaturę epok dawnych».

Tak otwartego wyrażania uczuć kobiety, jak w poezji księżnej Radziwiłłowej, tak śmiałego zwrotu do modnej w dzisiejszych czasach problematyki gender, nie odnajdziemy w piśmiennictwie Białorusi ani w XIX, ani nawet w pierwszej połowie XX wieku. Trudno więc o inne określenie *Albumu nieświeskiego* niż «arcydzieło literackie».

Siarhiej Kawalou

Пасляслоўе

Калі я скончыў укладанне зборніка любоўнай лірыкі Францішкі Уршулі Радзівіл «Нясвіжскі альбом», са мной здарыўся эстэтычны шок. Я не мог паверыць, што перада мной аўтэнтчныя вершы XVIII стагоддзя, выбраныя са старажытных рукапісаў і перакладзеныя на сучасную беларускую мову, што гэта не містыфікацыя, не таленавітая гульня сучаснага паэта ў «літаратуру даўніх эпох».

Такога яскравага выяўлення інтымных пацуццяў жанчыны, як у паэзіі княгіні Радзівіл, такой увагі да гендэрнай праблематыкі, як цяпер модна казаць, мы не знойдзем у прыгожым пісьменстве Беларусі ні ў XIX, ні нават у першай палове XX стагоддзя. Іншых слоў як «літаратурны шэдэўр» у дачыненні да «Нясвіжскага альбома» я не знаходжу.

Сяргей Кавалёў

Treść

<i>Natalia Rusiecka</i> . Nieświeska Safona	5
Raju słodkie wspomnienia.....	14
Wiersze o miłości	18
Opisanie pierwi białogłowskich	22
* * * Dwa szturmy razem, oba bez braku... ..	26
Zagadki.....	30
Początek kochania.....	34
* * * Kto umi czytać charaktery... ..	36
* * * Dziwnie się nad tym krzywda serca żali... ..	40
* * * Serce z rozumem w utarczce ustawnej... ..	44
Ekskuza na gniew pewnej damy, która się gniewała o prześladowanie Panem Pacem starającym się o nią	50
Wańkowiczówna	52
Do damy niestatecznej	54
Punkta arlekinowi od żony dane	58

Змест

<i>Наталля Русеўкая</i> . Нясвіжская Сафо.....	9
Пра рай салодкія ўспаміны. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	15
Верш пра каханне. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	19
Апісанне персяў жаночых. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	25
* * * Штурмы два, і кожны з іх без браку... <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	27
Загадкі. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	33
Пачатак кахання. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	35
* * * Чытаць характары хто ўмеє... <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	37
* * * Над дзіўнай крыўдай сэрца правіць жалі... <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	41
* * * Сэрца і розум ваююць няспынна... <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	47
Просьба аб выбачэнні пэўнай дамы, якая гневалася на праследаванне пана Паца, які заляцаўся да яе <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	51

Wiersze do J.O. Xcia wybierającego się w pole.....	68
Listy do męża	72
* * * Ej żal, żal niepomału wspomnienie twego oddalenia... ..	112
Wiersze do J.O. Xcia Jmci.....	116
Wiersze narzekający na małżeństwo.....	118
* * * Nieszczere afektów odmiennych zabawy... ..	126
Użalenie się.....	134
<i>Siarhej Kawalou</i> . Posłowie	136

Ванькавічанка. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	53
Да нясталай дамы. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	55
Парады, дадзеныя жонкай Арлекіну. <i>Пераклад Ж. Некрашэвіч-Кароткай</i>	59
Верш да Яснавяльможнага князя, які выпраўляецца на паляванне. <i>Пераклад А. Астраўцова і А. Канапелькі</i>	69
Лісты да мужа. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	73
* * * Эй, жаль, жаль вялікі, як згадаю... <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	115
Верш да Яснавяльможнага князя Ягамосці. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	117
Вершы з нараканнем на замужжа. <i>Пераклад К. Камейшы</i>	119
* * * Няшчырыя зменных афектаў забавы... <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	127
Жальба. <i>Пераклад Н. Русеўкай</i>	135
<i>Сяргей Кавалёў</i> . Пасляслоўе.....	137

Аўтарскі калектыў
выказвае шчырую падзяку
Польскаму Інстытуту ў Мінску
за чынны ўдзел у выданні кнігі.

Радзівіл, Ф. У.

P15 Нясвіжскі альбом : зборнік любоўнай лірыкі /
Францішка Уршуля Радзівіл. — Мінск : Кнігазбор,
2011. — 144 с.

ISBN 978-985-6976-66-0.

УДК 821.161.3-1
ББК 64(4Бел)

Літаратурна-мастацкае выданне

Радзівіл Францішка Уршуля

НЯСВІЖСКІ АЛЬБОМ

Зборнік любоўнай лірыкі

Адказы за выпуск Генадзь Вінярскі

Рэдактар Валянціна Андрэева

Вёрстка Ларысы Ваўчок

Карэктар Валянціна Андрэева

Падпісана да друку 18.02.2011. Фармат 84x92 ¹/₆₄.

Друк афсетны. Папера афсетная.

Ул.-выд. 2,49 арк. Ум. друк. 3,0 арк.

Наклад 200 асобнікаў. Зак. 149.

ПУП «Кнігазбор».

Ліцэнзія № 02330/0131712 ад 12.05.06.

Вул. Я. Лучыны, 38-93, 220112, Мінск.

Тэл./факс (017) 207-62-33, тэл. (029) 772-19-14, 682-83-86.

E-mail: bkniha@tut.by

Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка ў друкарні

ПУП «Джи энд Ди».

ЛП № 02330/0150065 ад 05.06.08.

Вул. Бурдзейнага, 37-191, 220136, Мінск.